

FOCUS

Pensioenfonds KLM Cabinepersoneel

CABINE PENSIOENPLEIN 2015

OPNIEUW EEN RECORD AANTAL BEZOEKERS

UNIFORM PENSIOENOVERZICHT 2015

HOVEEL PENSIOEN HEBT U AL OPGEBOUWD?

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN

DE GEWOONSTE ZAAK VAN DE WERELD

DEZE KEER IN FOCUS

04 WEER EEN ZEER GESLAAGD PENSIOENEVENT! VERSLAG VAN HET DEELNEMERSEVENT 2015

08 VERANTWOORD BELEGGEN DE GEWOONSTE ZAAK VAN DE WERELD

11 OVER PENSIOENCOMMUNICATIE MET DAAN NIJSSEN EN PAULETTE VAN DEN BERK

14 PENSIOENREGELING NIEUWE FINANCIËEL TOETSINGSKADER

16 HET UPO VAN 2015 UW PERSOONLIJKE PENSIOEN OP EEN RIJ

18 MEERDERE IJZERS IN HET VUUR PATRICK EN SHARON OVER HET UPO

21 FINANCIËLE POSITIE FONDS WAT IS DE BELEIDSDEKKINGSGRAAD?

23 DURF TE VRAGEN? VEELGESTELDE VRAGEN

BESTUUR PENSIOENFONDS KLM-CABINEPERSONEEL

Leden Daan Nijssen, Paulette van den Berk, Stefan Geerlings, Pieter Vanagt, Eugène van Halder, Paul Jansen, Arend de Jong (vicevoorzitter), Miriam Kartman, Eltjo Kok (voorzitter), Rob Koster (vicevoorzitter), Terence Tilgenkamp. Plaatsvervangende leden Annette Groeneveld, Kees Porskamp. E-mailadres bestuur@klmcabinefonds.nl

DE LAATSTE UPDATES VAN HET PENSIOENFONDS

Altijd op de hoogte zijn van het laatste nieuws rondom uw pensioen(fonds)? Abonneer u dan op de digitale nieuwsbrief van uw pensioenfonds en/of volg het fonds via Facebook. De digitale nieuwsbrief (NWSflits) komt ongeveer acht keer per jaar uit en bundelt de belangrijkste updates rondom uw pensioen(fonds). Om de actuele ontwikkelingen te volgen, kunt u de Facebook fanpagina van het pensioenfonds volgen. Wilt u niet alleen op de hoogte gehouden worden, maar ook vragen stellen aan uw pensioenfonds? Word dan lid van de besloten Facebook groep Cabine Pensioenplein. Cabine Pensioenplein is een online community van pensioengeïnteresseerd cabinepersoneel. Ruim 2300 (ex)collega's zijn al lid van Cabine Pensioenplein en stellen hun pensioenvragen in de groep. ●

📌 Fanpagina: facebook.com/klmcabinefonds

📌 Besloten groep: facebook.com/groups/cabine.pensioenplein

HOE STAAT DE NAP ERVOOR?

De NAP heeft de gemoederen het afgelopen half jaar flink bezig gehouden. Aan de telefoon en via Facebook kreeg het pensioenfonds veel vragen over deze vrijwillige pensioenregeling. In de april-editie van Focus is daarom uitgebreid aandacht besteed aan de NAP. Met het verstrijken van het eerste afkoopmoment lijkt de NAP-storm te zijn gaan liggen. Een goed moment om de balans op te maken: hoe staat de NAP er nu voor?

- Nog steeds wordt er door het arbeidsvoorwaardelijk overleg (KLM en de bonden) gesproken over de toekomst van de NAP en een eventuele toevoeging van een overlijdensrisicoverzekering aan de NAP. Het arbeidsvoorwaardelijk overleg heeft in juni aangegeven positief te staan tegenover een overlijdensrisicoverzekering en heeft het pensioenfonds gevraagd de mogelijkheden van een overlijdensrisicoverzekering te onderzoeken. Op het moment van schrijven is dit onderzoek nog gaande. We verwachten op korte termijn meer duidelijkheid hierover. Via de website houden wij u op de hoogte.
- Eerder dit jaar liet een peiling van de Pensioenthermometer (zie onze website) zien dat het ontbreken van een overlijdensrisicoverzekering als nadeel wordt ervaren. Toch heeft 80% van de deelnemers besloten deelname aan de NAP voort te zetten.
- Het eerstvolgende NAP-beëindiging-/afkoopmoment is 1 januari 2016. Als u uw deelname aan de NAP wilt beëindigen, dan dient uw afstandsverklaring 1 november 2015 bij het pensioenfonds binnen te zijn. Gebruik daarvoor het NAP-mutatief formulier op de website. Deze vindt u onder formulieren: www.klmcabinefonds.nl/formulieren. ●

STAND UPO

Op 30 september 2015 viel bij alle actieve deelnemers het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) op de mat. Op dit overzicht ziet u hoeveel pensioen u hebt opgebouwd en welk pensioen u kunt verwachten op uw pensioendatum. Om uw vragen over het UPO en al uw andere pensioenvragen te beantwoorden, organiseert het pensioenfonds van 20 t/m 30 oktober 2015 een UPO-stand op het BMC. De stand is in die periode geopend van maandag tot en met vrijdag van 06.00 tot 14.00 uur. Op pagina 16 leest u meer over het UPO en de UPO-stand. ●

NIEUWE FACTOREN VASTGESTELD

Het fonds heeft nieuwe factoren vastgesteld. Het gaat om de zogeheten flexibiliseringfactoren en afkoopfactoren. De flexibiliseringfactoren worden gebruikt bij de berekening van het pensioen in situaties als bijvoorbeeld uitruil en vervroeging. Reden hiervoor is het verschijnen van een nieuwe overlevingstafel die door het Actuariële Genootschap wordt vastgesteld. Het effect van de nieuwe factoren is gering. De flexibiliserings- en afkoopfactoren worden zo'n één keer in de twee jaar opnieuw bepaald. ●

10 NOVEMBER PENSIOEN INZICHTDAG

Komt uw pensioen al aardig in zicht? Dan is het bijwonen van een Pensioen Inzichtdag wellicht een aanrader. De mogelijkheid om eerder/later met pensioen te gaan, met deeltijdpensioen gaan, het uitruilen van ouderdomspensioen voor partnerpensioen, het passeert allemaal de revue tijdens een Pensioen Inzichtdag. Daarnaast wordt u tijdens deze dag voorbereid op de nieuwe levensfase die u bij pensionering tegemoet gaat.

Uw pensioenfonds organiseert tweejaarlijks een Pensioen Inzichtdag, één dag in het voorjaar en één dag in het najaar.

De eerstvolgende Pensioen Inzichtdag vindt plaats op 10 november 2015 van 10.30-15.00 uur.

Gaat u binnen een jaar met pensioen? Dan ontvangt u van ons automatisch een uitnodiging voor deze dag.

U en uw partner zijn van harte welkom! Hebt u vragen over deelname aan een Pensioen Inzichtdag? Laat het ons dan weten via cabine.piz@klmcabinefonds.nl of bel met 020 426 62 30.

U kunt deze dag bijwonen in KLM-tijd. Na het bezoeken van een Pensioen Inzichtdag kunt u via uw unitmanager een CS-dag op uw teller bij laten schrijven. Dit kan echter maar één keer. Ga daarom goed na wat voor u het juiste moment is om een Pensioen Inzichtdag dag bij te wonen. ●

Vroeg beginnen

Zo'n 55 procent van de mensen in Nederland heeft het gevoel niet goed voorbereid te zijn op hun pensioen. Dat komt naar voren uit een recent onderzoek van levensverzekeraar AEGON. Slechts 16 procent van de mensen heeft het idee dat het goed geregeld is. De rest denkt dat zeker niet. Menigeen weet dat hij of zij wat meer aandacht aan de opbouw van zijn pensioen zou moeten besteden, maar doet dat niet. Dat zijn serieuze cijfers. Zeker als je ze combineert met onderzoeksresultaten van Netspar. Die zeggen dat in de toekomst ongeveer de helft van de bevolking teleurgesteld zal zijn over het opgebouwde pensioen. Het zal niet genoeg zijn om hun leven ongestoord voort te zetten.

Of u bij deze mensen hoort weet ik niet. Maar ik weet wel dat medewerkers van KLM van een deel van deze zorgen zijn verlost. Werkt u bij KLM dan doet u automatisch mee met het opbouwen van pensioen. U wordt vanzelf deelnemer in het pensioenfonds. De pensioenpremie wordt automatisch betaald. Een groot deel door KLM en een deel betaalt u zelf. U merkt er weinig van, maar jaar na jaar bouwt u aan een goed pensioen. En vervolgens hangt het eigenlijk nog maar van één ding af. Hoeveel en hoe lang werkt u?

Er wordt veel gediscussieerd over ons pensioenstelsel. De ene na de andere deskundige komt met voorstellen. Veel van die voorstellen gaan over keuzemogelijkheden. U zou uw pensioen voor van alles en nog wat moeten kunnen gebruiken. Voor gezondheidszorg, voor aflossing van uw hypotheek, voor onbetaald verlof en ga zo maar door. Ik zie daar niets in. Pensioensparen is voor pensioen. En de hoogte van het te bereiken pensioen wordt bepaald door hoeveel u werkt, uw parttime percentage, en door hoeveel jaar u werkt. Dat is de belangrijkste vraag om over na te denken.

Tweehonderd jaar geleden was het nog zo dat je pas met pensioen kon gaan als je genoeg verdiend had om je dat te kunnen permitteren. Voor de meeste mensen was pensioen niet weggelegd. Ze werkten tot ze overleden. Pas aan het eind van de 19e eeuw voerde de oude heer Bismarck in Duitsland een staatspensioen in. De meeste mensen werden niet oud genoeg om er voor in aanmerking te komen, maar als je het haalde kreeg je van de staat een bescheiden uitkering.

In onze tijd kunt u zelf bepalen wat u denkt nodig te hebben. En u kunt het zelf beïnvloeden. Voor elk uur dat u werkt bouwt u een deel pensioen op. Daardoor kan het opgebouwde pensioen in een mooie verhouding staan tot wat u tijdens uw werkzame leven verdiende. Vroeg beginnen met de opbouw van een pensioen is belangrijk. Hoe eerder u begint hoe langer de periode dat uw gespaarde geld kan renderen. Maar de echte keuze komt tegen het eind van uw loopbaan. Een paar jaar langer of juist korter werken is van doorslaggevende betekenis voor de hoogte van uw pensioen. U kunt kiezen, dus doe dat. ●

WEER EEN ZEER GESLAAGD PENSIOENEVENT!

In september vond het jaarlijkse deelnemersevenement Cabine Pensioenplein plaats. Deze keer kregen 314 collega's verspreid over drie ochtenden alle ins & outs te horen over hun pensioen en het pensioenfonds. Het succes van vorig jaar en alle aandacht rondom de NAP was voor veel deelnemers reden om op 16, 17 of 18 september af te reizen naar Amstelveen. Ook de verschillende break-out sessies waren voor veel collega's aanleiding om zich aan de pensioensprong te wagen.

'Ik wil collega's dan ook echt oproepen om toch door de zure appel heen te bijten.'

Hoe staan we er financieel voor?

De dag begon traditiegetrouw met een toelichting op de financiële positie van het fonds en liet zien waarom de dekkingsgraad de belangrijkste graadmeter is voor de financiële positie. Het geeft aan of het fonds voldoende geld (vermogen) heeft om alle tot nu toe opgebouwde pensioenen nu en in de toekomst (verplichtingen) uit te betalen. Is de dekkingsgraad op dit moment bijvoorbeeld 105%?

Dan hebben we voor iedere € 100,- aan verplichtingen € 105,- vermogen beschikbaar. De waarde van de verplichtingen stel je vast via de rente en die staat op dit moment op een historisch laag punt. Hoe lager de rente, hoe hoger de verplichtingen van het pensioenfonds.

Ook het nieuwe financiële toetsingskader (nFTK) uit 2015 heeft invloed. Hierin staan richtlijnen voor pensioenfonds over bijvoorbeeld indexeren. Indexatie kan alleen als de beleidsdekkingsgraad 110% is of hoger. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden. Hierdoor is de dekkingsgraad minder een momentopname. Daarnaast mag volledige indexatie alleen als je genoeg geld hebt om ook in de toekomst te indexeren.

Hoe belegt het fonds?

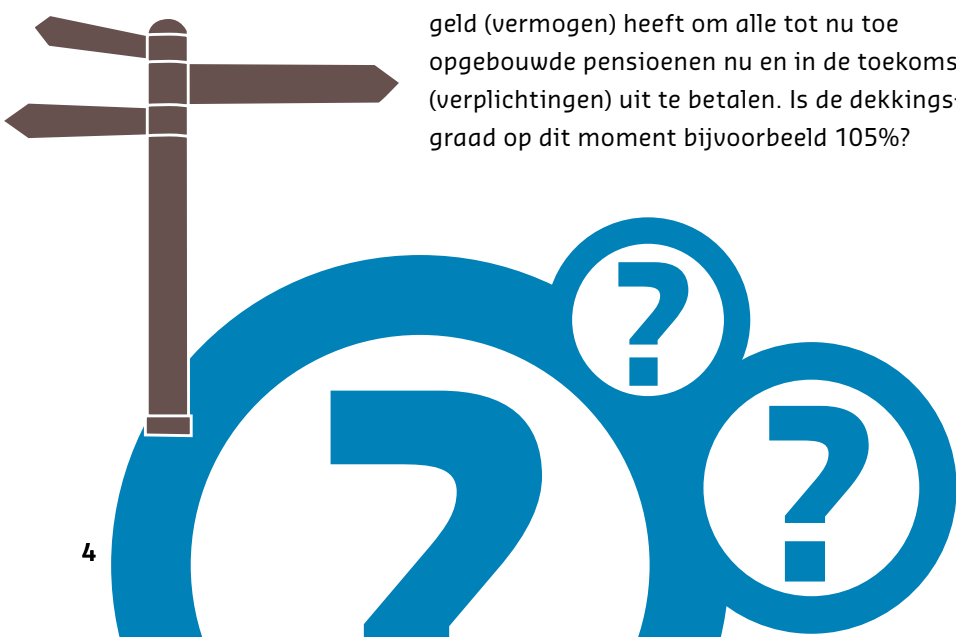
Ook dit jaar werd er ruim aandacht besteed aan de beleggingen van het fonds. Velen waren verbaasd toen bleek dat de premie die zij zelf inleggen wel 4 tot 5 keer over de kop moet gaan om tot de beloofde pensioenuitkering te komen. Maar 20 tot 25% van je pensioen is de premie die je inlegt, de rest is rendement. Bij de beleggingsstrategie gaat het vooral om het zoeken naar een balans tussen risico's en rendement. Ook de maatschappelijke verantwoordelijkheid die het pensioenfonds als institutionele belegger heeft telt mee. Met het oog op deze maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft het Pensioenfonds een ESG-beleid (Environmental, Social & Governance)

geformuleerd. Hierin staat bijvoorbeeld in welke bedrijven we niet willen beleggen, bijvoorbeeld fabrikanten van wapens of bedrijven die niet voldoen aan de milieunormen. Het fonds heeft hiertoe in 2014 de UNPRI ondertekend. De UNPRI geeft richtlijnen om maatschappelijk verantwoord beleggen op te nemen in de besluitvorming.

Andere wereld vraagt om een ander pensioen

De actualiteit werd natuurlijk ook besproken. De wereld verandert en het pensioen verandert dus mee. Onze huidige pensioenregeling is een eindloonregeling, waar het pensioen gebaseerd is op het laatst verdiende salaris. Dit soort regelingen zijn heel duur voor de

werkgever. Als de rendementen tegenvallen moet de werkgever bijstorten. Dit soort regelingen worden dan ook steeds schaarser. Nog maar 4% van alle pensioenregelingen is zo'n eindloonregeling. Het arbeidsvoorwaardelijk overleg praat daarom over welke andere opties er zijn. Bijvoorbeeld over een CDC-regeling, dit staat voor Collective Defined Contribution. De risico's zoals overlijden en arbeidsongeschiktheid worden hier collectief gedeeld, alleen betaalt de werkgever een vaste premie. Niet minder, maar ook niet meer. De werkgever hoeft bij een tekort niet bij te storten. Het risico komt hierdoor te liggen bij de deelnemer. Of dit daadwerkelijk gaat gebeuren hangt af van de resultaten van het arbeidsvoorwaardelijk overleg.

DEELNEMERSEVENT

SPRING IN JE PENSIOEN!

Na de presentatie van het bestuur kon iedereen aan de slag met het eigen pensioen in één van de break-out sessies.

Pensioeninleiding: in vier stappen je pensioen geregeld

Tijdens deze sessie werd verteld hoe u in vier stappen grip krijgt op uw pensioen:

Stap 1: Check hoe uw inkomen eruit ziet als u met pensioen gaat. Denk hierbij aan de drie pijlers. Wat krijgt u van de overheid? Wat krijgt u van KLM en wat hebt u zelf nog geregeld?

Stap 2: Denk na over wat u later nodig heeft. Welke maandlasten verwacht u? Hebt u bijvoorbeeld al uw huis afbetaald? Dan zijn uw lasten aanzienlijk lager.

Stap 3: Bepaal of u genoeg pensioen opbouwt door stap 1 en 2 te vergelijken.

Stap 4: Bekijk uw situatie regelmatig om goed op de hoogte te blijven. Gaat u bijvoorbeeld minder werken of een tijdje met non-activiteit? Bedenk dan ook wat de invloed daarvan is op uw pensioen.

55 plus? Veilig afdalen voor een zachte pensioen-landing

In deze sessie werden de verschillende keuzes besproken die u kunt maken over uw pensioen vóór de pensioendatum en op de pensioendatum. En dat zijn er nogal wat. Bijvoorbeeld wanneer u met pensioen wilt. U kunt tussen uw 50ste en uw AOW-leeftijd met pensioen gaan. Ook kunt u bijvoorbeeld kiezen voor deeltijd-pensioen. Voor meer informatie over uw keuzemogelijkheden kunt u onze website of de pensioenplanner bezoeken.

Financieel plannen: hoe voorkom ik een pensioengat?

Hoe kan ik mijn financiën zo plannen dat ik later niet te maken krijg met een pensioengat? Dit was de vraag die centraal stond tijdens deze break-out sessie. Belangrijk hierbij is de invloed die wijzigingen in privé- of werksituatie hebben op uw pensioen. Denk bijvoorbeeld aan deeltijd werken of scheiden.

Van alles over de NAP gehoord? Dit is hoe het echt zit!

Voor collega's die het naadje van de NAP-kous wilden weten was deze break-out sessie heel geschikt. Want er deden een hoop verhalen de ronde over de NAP en de mogelijkheid om deze in één keer uitgekeerd te krijgen.

Beleggingen van het fonds: hoe (hard) groeit onze pensioenpot?

De bestuurspresentatie maakte duidelijk dat het pensioen voor een groot deel wordt opgebouwd door de rendementen op de beleggingen. In deze break-out sessie werd de beleggingsstrategie van het fonds uitgebreid toegelicht. De afweging die het bestuur maakt tussen risico en rendement bijvoorbeeld en ook werd er dieper ingegaan op private equity. Dit zijn investeringen in bedrijven die niet aan de beurs genoteerd staan. ●

WAAROM BEN JIJ NAAR CABINE PENSIOENPLEIN GEKOMEN?

Carla de Wal

Yvonne Hamers

Yvette Groenewege

Jur de Graaf en Tjepko Brander

'Ik ben sinds begin dit jaar PIT-er en vond Cabine Pensioenplein een mooi moment om weer mijn pensioenkennis uit te diepen. De presentatie van het bestuur liet op een goede manier de visie van het pensioenfonds zien. Ik vond het ook fijn om te horen dat het bestuur zo betrokken is en ontzettend goed op de hoogte is van wat er speelt. Tijdens de break-out sessie 'Pensioeninleiding' werd de pensioenplanner uitgebreid getoond, dat was echt heel nuttig. Het gaf een helder beeld van waar de pensioenplanner goed voor is.'

'Ik had mij voor het Cabine Pensioenplein al meer verdiept in mijn pensioen. De informatie uit de bestuurspresentatie sloot daar mooi op aan. Waarom collega's volgend jaar naar Cabine Pensioenplein zouden moeten komen? Ja, vooral voor een stukje bewustwording voor de toekomst. Je kunt je er beter zo vroeg mogelijk in verdiepen want TIME FLIES, dus tref tijdig pensioenvoorzieningen.'

'Ik kwam voor de break-out sessie pensioeninleiding: in vier stappen je pensioen geregeld. Dit leek mij een goede start. Omdat ik ook ZZP-er ben was ik van plan om een keer met een financieel adviseur te gaan zitten om alles helder te krijgen. Gelukkig kon ik tijdens Cabine Pensioenplein al veel van mijn vragen kwijt, ook over mijn specifieke situatie. Ik wil collega's dan ook echt oproepen om toch door de zure appel heen te bijten. Pensioen is een lastig onderwerp, maar beslissingen die je nu neemt zijn later van invloed op je pensioen, je kan je er dus beter op tijd in verdiepen. Het lijkt in dat opzicht wel op Flight Safety, daar heb je af en toe ook een opfriscursus voor nodig. Dat is met je pensioen precies zo!'

Jur: 'De reden voor mij om te gaan was de pensioenwereld die nu zo in beweging is en wat je er allemaal over hoort in de media. Op de route kwam pensioen de afgelopen tijd ook vaak voorbij. Vooral de NAP en het keuzemoment, wel of niet afkopen, werd veel besproken. De break-out sessie 'Alles over de NAP' liet duidelijk zien hoe NAP nu precies in elkaar steekt. Tjepko: 'Wat mij het meest opviel was dat iedereen van het pensioenfonds zo benaderbaar is. Tijdens de bestuurspresentatie kon je direct je vragen stellen aan de bestuursleden die meteen een helder antwoord gaven. Nu ik ouder word en het pensioen steeds dichterbij komt, zie je dat de interesse toch groeit. Het wordt steeds belangrijker en ik raad collega's ook zeker aan om volgend jaar te komen. ●

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN DE GEWOONSTE ZAAK VAN DE WERELD

Nicole van Schie - van Binsbergen
Senior Fund Manager Equities bij Blue Sky Group

Kees Verbaas
Hoofd Fund Management bij Blue Sky Group

Het Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel heeft zich hard gemaakt voor verantwoord beleggen als belangrijk onderdeel van het beleggingsbeleid. Nicole van Schie-van Binsbergen, Senior Fund Manager Equities bij Blue Sky Group, en Kees Verbaas, hoofd Fund Management bij Blue Sky Group, vertellen wat dit voor de deelnemer betekent. Zij nemen deel aan de zogeheten ESG-werkgroep die zich buigt over maatschappelijk verantwoord beleggen. **De E staat voor 'environment' (milieu), de S staat voor 'social' (de maatschappij) en de G staat voor 'governance' (goed ondernemingsbestuur).**

Over de werkgroep

In deze ESG-werkgroep zitten ook bestuursleden van het Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel en het Algemeen Pensioenfonds KLM. Vanuit deze werkgroep is het ESG-beleid uitgewerkt en zijn al verschillende stappen ondernomen om dit te implementeren. Het fonds heeft bijvoorbeeld in 2014 de United Nations-supported Principles for Responsible Investment (UNPRI) ondertekend (zie kader). In 2015 is er een eigen stembeleid geformuleerd op basis van deze UNPRI-principes (zie kader). Elk kwartaal vindt u hier een rapportage van op www.klmcabinefonds.nl.

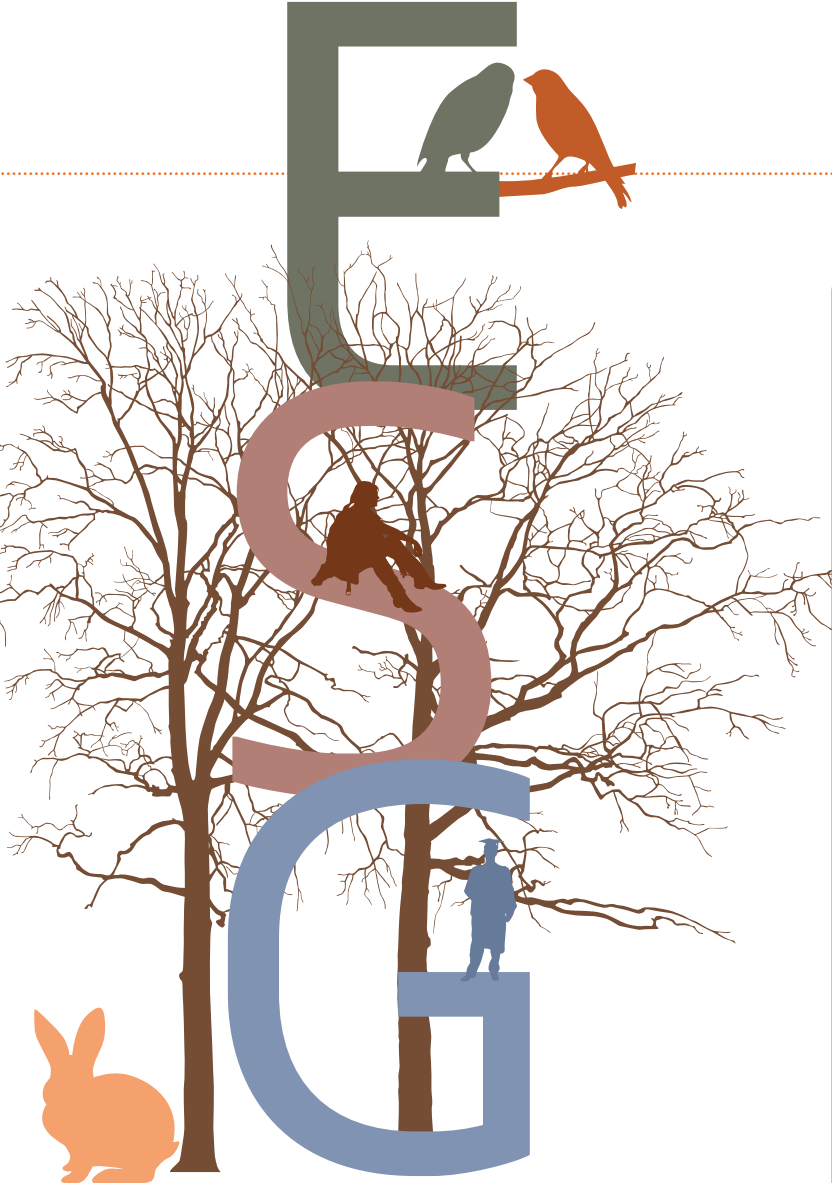
Vastleggen van verantwoord beleggen, een logische stap

'Het pensioenfonds heeft al jaren affiniteit met duurzaamheid', vertelt Nicole. 'De uitdaging is om hieraan de juiste invulling te geven. We hebben nu gekozen voor een aanpak die goed samengaat met de doelstelling van het pensioenfonds: een goed en betaalbaar pensioen verzorgen voor de deelnemers. Dit betekent dat we naast de financiële aspecten bij investe-

ringen ook rekening houden met maatschappelijke, governance en milieuaspecten. Dit past bovendien goed bij KLM, dat al 10 jaar een eerste plaats inneemt als meest duurzame luchtvaartmaatschappij. Dit laat zien dat zakelijke en maatschappelijke belangen goed samen kunnen gaan.'

Investeren in een goede toekomst

Kees: 'Er is gekozen om het ESG-beleid te integreren in het beleggingsbeleid'. Nicole: 'Een belangrijk uitgangspunt bij deze integrale benadering is dat er geen rendementsverlies mag optreden. Dit komt duidelijk terug in de economische benadering, één van de vijf beleidsprincipes (zie kader). Dat betekent dat de ESG-factoren meewegen in de risicoanalyse. Het bestuur maakt altijd een afweging tussen rendement en risico, om op de lange termijn een zo groot mogelijke waarde te creëren. Dit gaat nu hand in hand met de maatschappelijke verantwoordelijkheid van het fonds. Het investeert in een goede toekomst van huidige en komende generaties.'

En wat merkt de deelnemer ervan?

Nicole: 'Het betekent bijvoorbeeld dat je zeker weet dat je geld niet gaat naar ondernemingen die cluster-munitie produceren, maar ook dat het pensioenfonds streeft naar bijvoorbeeld investeringen in vastgoed met energielabel A, B of C. En dat het pensioenfonds invloed heeft op het duurzame beleid van de bedrijven waarin het pensioenfonds investeert, doordat het fonds zijn stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen gebruikt.' 'Want', vult Kees aan, 'actief aandeelhouderschap is een belangrijke pijler in het beleid. En doordat er nu structureel gerapporteerd wordt over het ESG-beleid en de uitgebrachte stemmen heb je als deelnemer meer inzicht in hoe het verantwoord beleggingsbeleid wordt toegepast. De informatie hierover staat op de website van het fonds.'

De gewoonste zaak van de wereld

Nicole: 'Ik vind verantwoord beleggen een boeiend onderwerp, omdat er zoveel verschillende interpretaties over de definitie bestaan. Op zich is maatschappelijk verantwoord zijn op gebied van beleggen of ondernemen niet iets waar iemand tegen kan zijn. Het is eigenlijk de gewoonste zaak van de wereld. De uitdaging is om de juiste invulling aan maatschappelijk verantwoord beleggen te geven zodat het goed aansluit bij de doelstellingen van het pensioenfonds. ●

Vijf beleidsprincipes van verantwoord beleggen

Het pensioenfondsbestuur heeft vijf beleidsprincipes voor maatschappelijk verantwoord beleggen geformuleerd:

1. Economische benadering

Het fonds stelt het behoud van een solide dekkingsgraad voorop. We wegen maatschappelijke factoren mee die invloed kunnen hebben op de beleggingen, zoals ecologische, sociale en governance (ESG). Deze vormen nu een integraal onderdeel van de risicoanalyse van de investeringen. Hiermee willen we negatieve financiële gevolgen voorkomen door veronachtzaming van deze maatschappelijke aspecten.

2. Heldere fatsoensnormen

De principes van de Global Compact van de Verenigde Naties vormen onze leidraad. Dit zijn grondbeginselen die zich richten op vier hoofdthema's: mensenrechten, arbeidsomstandigheden, milieu en anti-corruptie. Uit deze grondbeginselen vloeien de UNPRI voort (United Nations-supported Principles for Responsible Investment). De UNPRI is een richtlijn voor institutionele beleggers om maatschappelijk verantwoord beleggen op te nemen in hun besluitvorming. De UNPRI is ook de hoeksteen van het beleid van het pensioenfonds, dat de principes in 2014 heeft ondertekend.

3. Flexibiliteit in beleggingskeuzes

Het fonds behoudt graag zoveel mogelijk vrijheid in het beleggingsbeleid en staat geen strenge uitsluitingen voor, behalve waar de wet dat voorschrijft.

4. Actieve opstelling

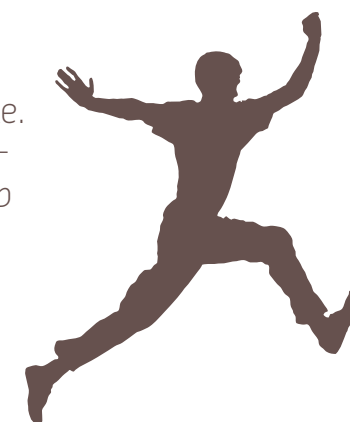
Door te beleggen financiert het fonds (in)direct ondernemingen en overheden. Het fonds kan met een actieve houding besturen van ondernemingen beïnvloeden. Dat kan bijvoorbeeld doordat het pensioenfonds zijn stemrecht uitoefent op aandeelhoudersvergaderingen. Ook het op de juiste manier aansturen van de externe vermogensbeheerders is een effectief instrument om duurzaamheid en winstgevendheid te combineren. Meer informatie over het stembeleid van het fonds is te vinden op onze website.

5. Praktische insteek

Het fonds wil het beleid zo praktisch mogelijk maken. Bekijk in het ESG-beleidsdocument de toelichting op deze concrete acties.

Pensioen is voor veel deelnemers geen sexy gespreksonderwerp. De vrijwillige NAP bracht daar de afgelopen maanden verandering in. In de besloten Facebook groep van het pensioenfonds (Cabine Pensioenplein) en op de route kwam dit onderwerp regelmatig ter sprake. Plotseling kwam het 'saai pensioen' tot leven en ontving het pensioenfonds vele mails en telefoontjes met vragen. Ook de pensioenplanner op MijnKLMPensioen en de website van het pensioenfonds trokken de afgelopen maanden een recordaantal bezoekers.

MEER *DEELNEMERS* *SPRINGEN* IN HUN PENSIOEN

Wij spraken met bestuursleden Daan Nijssen (hoofd HR Inflight Services KLM en bestuurslid van Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel namens de werkgever) en Paulette van den Berk (senior purser bij KLM en bestuurslid van het Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel namens de werknemers) over de toegenomen belangstelling voor pensioen en over de uitdagingen van pensioencommunicatie.

Wat vond je van de toegenomen belangstelling voor pensioen?

Paulette: 'De plotselinge belangstelling voor pensioen is meer dan welkom, want het besluit over de NAP is er niet zomaar één. De NAP is een aanvulling op de basispensioenregeling die erg welkom kan zijn wanneer je voor je AOW-gerechtigde leeftijd, momenteel circa 67 jaar, wilt stoppen met werken. Maar je kunt het bijvoorbeeld ook gebruiken als aanvulling op je pensioen omdat je een bepaalde periode deeltijd hebt gewerkt en daardoor dus minder hebt kunnen opbouwen.'

Tot 1 januari 2015 was de NAP verplicht. Vanaf die datum is deelname vrijwillig en kun je het opgebouwde bedrag eventueel eerder laten uitkeren (afkopen). Een belangrijk keuzemoment dus. Hoe maak je als deelnemer de juiste keuze?

Paulette vertelt verder: 'Wij vinden het als bestuur van het fonds belangrijk dat deelnemers een weloverwogen besluit nemen als ze voor een belangrijk

pensioenkeuzemoment staan. Het gaat immers over je inkomen voor later. En dat het besluit ook aansluit bij de persoonlijke pensioenbehoefte. Daar ligt voor ons als bestuur van het pensioenfonds een belangrijke taak; want onze collega's baseren hun besluit onder andere op de informatie die wij hen aanbieden. Bij een keuzemoment als dat van de NAP proberen we deelnemers – naast het bieden van algemene informatie – zoveel mogelijk te ondersteunen bij het maken van hun keuze.

Door de voor- en nadelen van een keuze goed uit te leggen en te verwijzen naar informatiebronnen en tools die inzicht geven in de persoonlijke pensioensituatie. Denk daarbij aan de Pensioenplanner op MijnKLMPensioen, het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) en mijnpensioenoverzicht.nl.'

Welk voordeel biedt de website mijnpensioenoverzicht.nl?

Paulette: 'Mijnpensioenoverzicht.nl is een handige website van de overheid waar alle pensioenfondsen samen aan bijdragen. De fondsen leveren gegevens

en dragen ook financieel bij aan het onderhouden van mijnpensioenoverzicht.nl. Voor ons fonds komt dat neer op een bedrag van € 0,41 per deelnemer. Dat is geen groot bedrag in vergelijking met wat de website aan informatie biedt', vult Daan aan. Op deze website zie je na het inloggen met Digi-D in één oogopslag waar je allemaal pensioen hebt opgebouwd. Handig wanneer je bij meerdere werkgevers hebt gewerkt. Daarnaast zie je wat je aan AOW gaat ontvangen. Je hebt dan een mooi totaaloverzicht van je inkomen voor later. De NAP is overigens niet zichtbaar, omdat dit een netto pensioenuitkering is en mijnpensioenoverzicht.nl uitgaat van bruto pensioenen. Je NAP-aanspraken moet je er dan nog bij optellen. Mijnpensioenoverzicht.nl is onlangs helemaal vernieuwd en zal de komende tijd nog verder worden doorontwikkeld. Zo kun je ook zien wat de gevolgen zijn van bepaalde gebeurtenissen in je leven op je pensioen. En kun je je toekomstig netto inkomen vergelijken met je huidige inkomen. Op den duur kun je ook samen met je partner inloggen en een totaaloverzicht zien van beide inkomens later.'

Wat is de reden dat mensen over het algemeen zo weinig met pensioen bezig zijn?

'Wat we vooral zien en horen is dat pensioen in de beleving vaak nog ver weg is', aldus Daan. 'Het gaat om later dus het is nu nog niet zo belangrijk. Je ziet dan ook dat de pensioeninteresse toeneemt bij het ouder worden. Probleem is dan alleen wanneer je te laat aandacht gaat besteden aan je pensioen, je nog weinig aan je pensioensituatie kunt veranderen.

Uitdaging is dus om mensen eerder pensioenbewust te maken.'

Paulette stipt nog een andere pensioenbarrière aan. 'We realiseren ons dat pensioen voor veel deelnemers complexe materie is. Dat is vaak ook een grote drempel om met pensioen aan de slag te gaan. Als we deelnemers er persoonlijk over spreken, bijvoorbeeld tijdens ons jaarlijks event of op de pensioenstand op het BMC, dan merken ze vaak dat het best mee valt en pensioenmaterie best te begrijpen is. Maar we spreken niet iedereen persoonlijk, dus vinden we het belangrijk dat al onze informatie goed te begrijpen is. We werken eraan om de informatie steeds begrijpelijker te maken. Onder andere door niet te veel informatie in een keer aan te bieden, maar meer gelaagd te communiceren. Ook wordt landelijk het zogenaamde Pensioen123 ingevoerd.'

Daan: 'Het Pensioen123 deelt de aan te bieden informatie op in drie lagen. In de eerste laag staat alleen beknopte informatie. Je bent dan in vijf minuten op hoofdlijnen op de hoogte van je pensioenregeling. In de tweede en derde laag is de informatie meer uitgebreid. Op die manier wordt het de deelnemer makkelijker gemaakt om informatie tot zich te nemen.'

'Wat ook belangrijk is', gaat Paulette verder, 'is dat informatie wordt aangeboden als het relevant is en waar een deelnemer het verwacht. Want laten we eerlijk zijn, je hoeft ook niet elke dag met je pensioen bezig te zijn. Maar één keer per jaar een check doen op je pensioensituatie is mooi. En op het moment dat er iets verandert in je situatie. Als je bijvoor-

beeld minder gaat werken of trouwen. Veel mensen richten zich dan ook tot hun werkgever.' Daarom is het volgens Daan belangrijk dat de informatievoorziening vanuit de werkgever ook op orde is. 'We hebben hier de afgelopen maanden samen met het pensioenfonds aan gewerkt. Zo hebben we op KLM4u bij onderwerpen als deeltijd werken, non-activiteit en samenlevingsvormen een directe link toegevoegd naar de website van het pensioenfonds voor meer informatie. Daar lees je dan over de consequenties van deze zogeheten life events op je pensioen. Ook de nieuwsbrieven van het pensioenfonds staan voortaan op KLM4u. Daarnaast werken we samen als bepaalde informatie goed onder de aandacht moet worden gebracht. De communicatiekanalen van KLM kunnen die van het pensioenfonds dan versterken.'

Een ontwikkeling van de laatste jaren is dat ook pensioenfonds steeds meer digitaal gaan communiceren. Hoe staat het pensioenfonds voor het cabinepersoneel hier tegenover?

'Vooral voor ons is deze manier van communiceren zo van toepassing.' Paulette lachend, 'Als we vliegen

zijn we er niet en als we thuis zijn, zijn we er ook niet. Dus je kunt ons het best digitaal bereiken. We spelen hier op in met onze pensioencommunicatie. We hebben naast onze website ook ingezet op social media. Hier gaan we echt in gesprek met deelnemers. Bovendien kunnen we op deze manier pensioen ook meer onderdeel laten zijn van het dagelijks leven. En daarmee laagdrempelig maken. We zien dat het werkt. Ik ben erg blij dat we deze keuze hebben gemaakt en ben trots op het hoge aantal volgers, dat overigens nog altijd groeit. Dit laat ons zien dat steeds meer deelnemers in hun pensioen springen.'

Daan: 'Het pensioenfonds onderneemt veel initiatieven om de betrokkenheid bij pensioen te vergroten. De Pensioen Informatie Teams (PIT) zijn daar ook een goed voorbeeld van. Collega's maken anderen op de route bewust van hun pensioen(keuzes).' 'En het mooie is dat het na al die jaren nog steeds een succesvol concept is', vult Paulette aan. 'Want zoals PIT-er Bermery het eens mooi verwoordde, jij kunt wel niet bezig zijn met je pensioen, maar je pensioen houdt zich wel bezig met jou.' ●

TUSSENSTAP NIEUWE PENSIOENREGELING

1 juli 2015 was een belangrijke wettelijke deadline voor pensioenfondsen. De nieuwe financiële spelregels die per 2015 gelden moesten toen deels geïmplementeerd zijn. Deze deadline heeft het pensioenfonds behaald en daarmee voldoen het premie- en indexatiebeleid van het pensioenfonds aan de nieuwe financiële spelregels. Hieronder leest u meer over de status van de implementatie van het zogeheten nieuwe Financieel Toetsingskader (nFTK).

Premiebeleid

Het pensioenfonds werkt met een vast premiepercentage. De feitelijke premiesystematiek voor het pensioenfonds is met de nieuwe spelregels ongewijzigd. Deze premie wordt betaald door KLM (het grootste deel) en de werknemers (een klein deel). Als het premiebedrag dat volgt uit het vaste premiepercentage lager is dan het benodigde bedrag voor pensioenopbouw, wordt er overleg gevoerd tussen arbeidsvoorwaardelijke partijen.

Indexatiebeleid

Het huidige indexatiebeleid vervalt en wordt vervangen door het indexatiebeleid volgens de nFTK richtlijnen. Dit houdt onder ander in dat er pas mag worden geïndexeerd als de beleidsdekkingsgraad 110% of hoger is. Daarnaast moet er genoeg

vermogen beschikbaar zijn om naar verwachting ook in de toekomst te kunnen indexeren. Dit wordt toekomstbestendig indexeren genoemd. De nieuwe wettelijke indexatiesystematiek ligt in lijn met het beleid dat het fonds al had. Ook voor inhaalindexatie gelden voortaan de regels van het nFTK.

Overschottenbeleid

Het overschottenbeleid is ongewijzigd. Onder voorwaarden kan er premiekorting worden gegeven als er sprake is van een overschot, maar alleen als er geen sprake is van een indexatieachterstand.

Tekortenbeleid

Als er sprake is van een tekort wordt er een herstelplan opgesteld. Daarbij wordt uitgegaan van de natuurlijke herstelkracht van het fonds binnen 12 jaar, zonodig

aangevuld met extra premiebetalingen. Er zit een maximum aan de extra premiebetalingen. Mochten er pensioenaanspraken onvoorwaardelijk moeten worden gekort, dan wordt een kleine korting van 0,5% meteen doorgevoerd. Een grotere korting wordt gespreid over dezelfde periode als het herstelplan.

Haalbaarheidstoets

Door nieuwe wet- en regelgeving moeten pensioenfondsen jaarlijks toetsen of het verwachte koopkrachtbehoud van de pensioenen en de daarbij behorende risico's in lijn zijn met de ambities van het pensioenfonds. Met andere woorden: hoe staat het pensioenfonds ervoor en behalen we met het huidige beleid nog steeds het gewenste pensioenresultaat over een periode van 60 jaar? Daarbij houdt het pensioenfonds rekening

met een evenwichtige afweging van de belangen van verschillende generaties. Het resultaat van de toets kan ertoe leiden dat het pensioenfonds samen met KLM en de bonden in overleg gaat over een aanpassing van het beleid of de ambitie. In september heeft het pensioenfonds de wettelijk voorgeschreven aanvangshaalbaarheidstoets (0-meting) uitgevoerd. Onze ambitie is een waardevast pensioen, oftewel een pensioen dat mee omhoog gaat met het algemene prijspeil door indexatie (koopkrachtbehoud). De haalbaarheidstoets zal het fonds jaarlijks doen en daar dan ook over communiceren met de (gewezen) deelnemers. De Nederlandsche Bank (DNB) stelt de kaders en richtlijnen voor de toets vast. Ook wordt de toets jaarlijks bij DNB ingediend. Gemiddeld komen we over de voorgeschreven rekenperiode van 60

jaar op een pensioenresultaat van circa 95%. Dat wil zeggen dat de ambitie om de pensioenen mee te laten bewegen met gestegen prijzen voor het overgrote deel wordt gerealiseerd. Daar moet wel bij gezegd worden dat het om modeluitkomsten over een heel lange periode gaat.

De toekomst is uiteraard onzeker. Daarom worden er ook 'slecht weer'- en 'goed weer'-scenario's bekeken, met slechtere en betere uitkomsten. Hoewel de toets op lange termijn een redelijk positief beeld geeft, verwachten we de komende jaren de pensioenen niet (volledig) te kunnen indexeren. Als u nadenkt over uw toekomstige financiële situatie is het belangrijk om u te realiseren dat de hoogte van het pensioen dat u gaat ontvangen – zoals altijd al – nooit 100% zeker is.

Toekomstbestendige pensioenregeling

Deze nieuwe afspraken zijn nu in de pensioenregeling en in de andere fondsdocumenten verwerkt zodat het pensioenfonds voldoet aan alle wettelijke eisen.

Met deze maatregelen is er echter nog geen compleet nieuw pensioencontract. De genoemde wijzigingen kunnen worden gezien als een tussenstap op weg naar een toekomstbestendige regeling. Onderwerp van gesprek is met name de financiering van de pensioenregeling en het verdelen van de risico's. Helaas heeft het overleg tussen KLM en de vakbonden per 1 oktober nog geen resultaat opgeleverd.

Dit betekent dat het fonds voorlopig nog volgens de huidige regeling te werk gaat. Via de website, Facebook, Focus en NWS-flits houden we u op de hoogte als er ontwikkelingen zijn in het arbeidsvoorwaardelijk overleg. ●

EVEN STILSTAAN BIJ UW PENSIOEN

Eind september is hét moment om even stil te staan bij uw financiële toekomst. U hebt het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) 2015 ontvangen. **Pensioengerechtigden ontvingen het UPO al in mei.** In deze editie van Focus vindt u handige tips waar u kunt vinden hoeveel pensioen u hebt opgebouwd en hoe uw inkomen eruit komt te zien als u met pensioen gaat.

HET UPO: UW PERSOONLIJKE PENSIOEN OP EEN RIJTJE

Met het UPO kunt u een financiële toekomstplanning maken. U vindt er hoeveel pensioen u tot nu toe hebt opgebouwd. Daarnaast geeft het een kijkje in uw te verwachten pensioen -op basis van de huidige pensioenregeling- als u tot aan uw pensioendatum in dienst blijft bij KLM. Ook vindt u informatie over het pensioen dat uw nabestaanden krijgen, mocht u onverhoopt komen te overlijden. En mocht u arbeidsongeschiktheid worden, dan ziet u hoeveel pensioen u dan ontvangt.

Of u de bedragen op uw UPO daadwerkelijk gaat ontvangen, hangt af van verschillende factoren zoals veranderingen in de pensioenregeling, wettelijke bepalingen en de financiële positie van het fonds. Zo zien de bedragen op het UPO er anders uit dan vorig jaar. Door wetswijzigingen is bijvoorbeeld per 2015 het opbouwpercentage verlaagd.

NAP OP UW UPO

Vanaf 2015 kunt u kiezen of u wilt deelnemen aan de Netto Aanvullende Pensioenregeling (NAP). Hiervoor was deelname verplicht. NAP kunt u zien als een manier om extra bij te sparen voor uw pensioen. Op uw UPO en op de pensioenplanner ziet u wat uw aanspraak is op levenslang NAP zoals die vanaf uw pensioendatum wordt uitgekeerd. Hebt u uw NAP afgekocht? Dan ziet u hier € 0,- staan. Wanneer u met pensioen gaat, kunt u er ook voor kiezen de NAP als overbrugging te

gebruiken tot de AOW-datum of het bedrag juist in één keer uit te laten keren.

Wilt u niet meer deelnemen aan de NAP of de NAP afkopen? Lees dan bij vraag 8 op klmcabinefonds.nl/vragen-over-de-nap wat u moet doen.

AL UW PENSIOEN BIJ ELKAAR OP MIJNPENSIOENOVERZICHT.NL

Op de website mijnpensioenoverzicht.nl vindt u een totaaloverzicht van de pensioenen die u hebt opgebouwd. Dat is vooral handig als u bij verschillende werkgevers pensioen hebt opgebouwd. Ook de AOW is in dit overzicht opgenomen. De NAP ziet u echter niet terug op mijnpensioenoverzicht.nl. Op deze site kunt u inloggen met uw Digi-D. U vindt hier een indicatie van netto maandbedragen, inzicht in de gevolgen van verschillende life events (bijvoorbeeld eerder stoppen met werken of een scheiding), én u kunt uw toekomstige netto inkomen vergelijken met uw huidige inkomen. Een andere toekomstige ontwikkeling is dat het pensioen op huishoudniveau zal worden weergegeven wanneer beide partners met Digi-D inloggen. Handig!

VRAGEN? KOM NAAR DE PENSIOENSTAND IN HET BMC

Hebt u vragen over uw UPO, wettelijke veranderingen of andere vragen rondom uw pensioen? Kom dan naar onze stand in het Bemanningencentrum. We zijn er van 20 tot en met 30 oktober. Een team van experts en collega's maakt u graag wegwijs: bestuursleden, pensioenspecialisten, HR managers van KLM en leden van ons Pensioen Informatie Team (PIT). U kunt er van maandag tot en met vrijdag tussen 6:00 uur en 14:00 uur terecht. We staan op de begane grond tegenover de postvakken voor u klaar. Neem eventueel uw UPO en/of uw wachtwoord van de pensioenplanner mee! ●

WAAR U NOG MEER TERECHT KUNT VOOR PENSIOEN INFORMATIE

- Vragen over uw UPO? Bekijk eens het UPO-dossier op www.klmcabinefonds.nl/upo-dossier.
- In Focus en op klmcabinefonds.nl vindt u het laatste nieuws de wijzigingen in de wetgeving én de gevolgen hiervan op uw pensioen.
- In de digitale nieuwsbrief 'NWSflits' ontvangt u regelmatig het laatste pensioennieuws. U kunt zich hiervoor aanmelden via www.klmcabinefonds.nl.
- Verder staat natuurlijk de afdeling Pensioenservice voor u klaar via 020 426 62 30 of pensioenservice@klmcabinefonds.nl. ●

PENSIOENPLANNER HANDIGE TOOL

In MijnKLMPensioen kunt u ook de pensioenplanner raadplegen. Hiermee bekijkt u hoe uw pensioen precies is opgebouwd. Ook kunt u zien wat de gevolgen zijn van life events op uw pensioen, zoals bijvoorbeeld deeltijdwerken of scheiden. U kunt zich verder verdiepen, want u vindt hier:

- uw persoonlijke gegevens en die van uw eventuele partner
- het bedrag dat u krijgt als u met pensioen gaat
- het bedrag dat uw nabestaanden krijgen als u komt te overlijden
- het bedrag dat u krijgt als u arbeidsongeschikt raakt
- uw keuzemogelijkheden met betrekking tot uw pensioen. ●

LASTIG OM MET UW PENSIOEN AAN DE SLAG TE GAAN? VOLG HET STAPPENPLAN

STAP 1 Bekijk hoe uw inkomen eruit ziet als u met pensioen gaat.

Dit kan bijvoorbeeld via de website mijnpensioenoverzicht.nl.

Op het moment dat u met pensioen gaat, ontvangt u:

- AOW-pensioen,
- het pensioen dat u bij KLM en eventuele andere werkgevers hebt opgebouwd, en
- inkomensvoorzieningen die u eventueel zelf hebt getroffen. Denk aan een (lijfrente)verzekering, koopsompolis, sparen of op een andere manier opgebouwd vermogen.

STAP 2 Denk na over wat u later nodig hebt. Uw wensen zijn straks misschien heel anders dan nu. Uw maandelijkse lasten zijn dan ongetwijfeld ook anders. Probeer u zo concreet mogelijk vooruit te kijken en de bijbehorende financiële plaatjes te schetsen.

STAP 3 Bepaal of u nu genoeg pensioen opbouwt. Vergelijk stap 1 en stap 2 met elkaar en bekijk dan of u nu voldoende pensioen opbouwt. Is dat niet het geval? Dan kunt u maatregelen treffen, bijvoorbeeld door meer te gaan sparen of op een andere manier vermogen op te bouwen.

STAP 4 Bekijk uw situatie regelmatig en vraag om uitleg. Zet ten minste één keer per jaar alles op een rij en kijk of uw pensioen nog steeds aansluit op uw situatie en uw wensen. Veranderende privésituaties, zoals een scheiding, deeltijdwerken of een tijdje niet werken, beïnvloeden uw pensioen.

Lees de uitgebreide informatie over deze life events op de website www.klmcabinefonds.nl en raadpleeg de pensioenplanner.

VOORDELEN VAN MIJNKLMPENSIOEN UW UPO DIGITAAL

Als u momenteel werkt en dus actief pensioen opbouwt (een actieve deelnemer), kunt u ervoor kiezen om het UPO alleen nog digitaal te ontvangen in plaats van de papieren versie per post. Al bijna 1.900 collega's hebben hiervoor gekozen. U kunt dit aangeven via uw account op MijnKLMPensioen op www.klmcabinefonds.nl. Hebt u hier nog niet eerder ingelogd en bent u uw wachtwoord vergeten? Klik dan op 'wachtwoord vergeten' in MijnKLMPensioen om een nieuw wachtwoord aan te vragen. Het pensioenfonds streeft ernaar steeds meer gebruik te maken van digitale communicatie. Dit draagt bij aan het verlagen van de kosten. Het fonds is van plan om het UPO in de nabije toekomst alleen nog digitaal aan te bieden.

'In de Chinese cultuur is het de gewoonte om schulden zo snel mogelijk af te lossen.'

‘We hebben elkaar ontmoet op een vlucht naar Hong Kong’, vertelt Patrick. Sharon vult aan: ‘Ik werkte als local cabin crew bij KLM.’ Sharon vermoedde toen nog niet dat ze nu, twaalf jaar later, Nederlands spreekt, fietst en pal naast het Amsterdamse bos woont met een Nederlander. Tijdens de eerste ontmoeting wisselden ze mailadressen uit en na twee jaar nam Sharon de grote stap om naar Nederland te verhuizen. Patrick: ‘Gelukkig kende ze Amsterdam al een beetje van vier jaar vliegen.’

Patrick van Oostende (40), geboren in Amsterdam, steward, werkt sinds 2001 full time bij KLM en is sinds mei 2015 PIT-er. *Sharon Chan* (40), uit Hong Kong, Personal Assistant bij Huawei Technologies sinds 2008, en werkte daarvoor vier jaar als Local Cabin Attendant bij KLM.

Toen ze in 2010 dit huis kochten, maakten ze een financiële planning. 'We besloten het huis elk jaar beetje bij beetje af te lossen.' Sharon: 'In de Chinese cultuur is het de gewoonte om schulden zo snel mogelijk af te lossen.' Daarbij is het nu tijd voor een lange termijnvisie op financieel gebied. 'We zijn dit jaar 40 geworden', vertelt Patrick. 'De grote beslissingen hadden we achter de rug: wel of geen kinderen en de plek waar we willen wonen. We zijn in rustiger vaarwater terecht gekomen.'

'Voorheen las ik het UPO globaal en verdween deze vervolgens in een map,' zegt Patrick. Sharon lacht: 'Zo doe ik het nog steeds. Ik bekijk het UPO van de

pensioenverzekeraar van mijn werk wel, maar ik vergeet het meteen.' Dan, wat serieuzer: 'Je kunt je UPO niet veranderen, maar het is wel een terugkomend moment om stil te staan bij onze financiële situatie. Naast het jaarlijks aflossen van onze hypotheek, sparen we elke maand ook een beetje. Daarnaast geven we natuurlijk niet meer uit dan dat er binnen komt. En sinds Patrick PIT-er is, houdt hij niet op met preken over pensioenen...'. 'In de online pensioenplanner kunnen we spelen met verschillende situaties', zegt Patrick. 'Wat betekent het bijvoorbeeld als ik in deeltijd ga werken of onbetaald verlof opneem?' Sharon kijkt Patrick schuin aan en vervolgt: 'Pensioen is niet het meest sexy onderwerp, maar jouw enthousiasme werkt aanstekelijk.'

FOCUS OKTOBER 2015 **21**

IN DE RUBRIEK 'DURF TE VRAGEN' GEVEN DE MEDEWERKERS VAN PENSIOENSERVICE ANTWOORD OP VRAGEN OVER ALLES WAT TE MAKEN HEEFT MET PENSIOEN.

DURF TE VRAGEN

? Ik heb begrepen dat het meenemen van je pensioen naar je nieuwe werkgever nu niet meer zoals vroeger binnen zes maanden moet worden aangevraagd. **Kan ik nu alsnog mijn eerder opgebouwde pensioen overdragen naar KLM?**

Het meenemen van opgebouwde pensioenaanspraken van het ene pensioenfonds naar het andere heet waardeoverdracht. Het klopt dat de termijn waarbinnen een verzoek tot waardeoverdracht moet worden ingediend, is veranderd. Dit geldt echter alleen voor mensen die op of na 1 januari 2015 bij KLM in dienst zijn gekomen.

Bent u voor 1 januari 2015 in dienst gekomen?

Dan moest uw verzoek tot waardeoverdracht binnen zes maanden nadat u in dienst kwam, door het pensioenfonds zijn ontvangen. Anders mag het pensioenfonds niet meewerken aan de waardeoverdracht.

Bent u op of na 1 januari 2015 in dienst gekomen?

Dan geldt de termijn van zes maanden niet. Het pensioenfonds werkt dan altijd (dus ook indien het verzoek wordt gedaan na de periode van zes maanden) mee aan uw waardeoverdracht. ●

Meer informatie over de voorwaarden voor waardeoverdracht vindt u op de website:
www.klmcabinefonds.nl/in-dienst

Mag ik nog werken als ik met pensioen ben?

U mag werken naast uw pensioen van Stichting Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel. Voorwaarde van de Belastingdienst is dat het pensioen niet vervroegd (lees: voor uw 60-jarige leeftijd) is ingegaan. Gaat u op of na uw 60-jarige leeftijd (de normpensioendatum) met pensioen? Dan mag u gewoon elders werken. Hebt u (ook) al een andere werkgever voor uw 60-ste? Dan mag u het pensioen bij het Cabinefonds wel in laten gaan voor uw 60-jarige leeftijd en voor het deel dat u elders al werkte, blijven doorwerken.

Wilt u in het buitenland aan de slag? Voor vragen over (de fiscale gevolgen van) werken in het buitenland kunt u het beste rechtstreeks contact opnemen met de Belastingdienst Buitenland in Heerlen. ●

Ik hoorde laatst dat de AOW-leeftijd opnieuw is verhoogd, wat betekent dat precies voor mij?

Begin juni ging de Eerste Kamer akkoord met de snellere verhoging van de AOW-leeftijd. Vanaf 2016 gaat de AOW-leeftijd jaarlijks in stappen van drie maanden omhoog. In 2018 komt de AOW-leeftijd dan uit op 66 jaar. En vanaf dat jaar stijgt de leeftijd jaarlijks in stappen van vier maanden. In 2021 komt de AOW-leeftijd op 67 jaar. Bij de oude afspraken was dit in 2023. In 2013 werd voor deelnemers die de verschuiving van de AOW-leeftijd niet zelf kunnen opvangen een overbruggingsregeling geïntroduceerd. Ook kregen deelnemers die destijds al een hoog/laag-constructie voor hun pensioen hadden gekozen, een nieuwe mogelijkheid voor een hoog/laag-constructie om deze meer aan te laten sluiten bij de nieuwe AOW-leeftijd. De overbruggingsregeling wordt

ook nu aangepast beschikbaar gesteld voor nieuwe AOW-gaten die ontstaan door een versnelde verhoging van de AOW-leeftijd. Ook is wettelijk toegestaan dat deelnemers in bepaalde gevallen hun eerder gekozen hoog/laag-constructie kunnen aanpassen. Of dit ook voor het cabinepersoneel van toepassing zal zijn, is een zaak waarover de arbeidsvoorwaardelijke partijen bij KLM-Cabinepersoneel nog dienen te beslissen. ●

Meer over de verhoging van de AOW-leeftijd leest u op de website van de SVB: www.svb.nl.

Als ik een periode minder zou werken kan ik mijn 100% pensioenopbouw dan wel door laten lopen?

Als u minder gaat werken wordt uw pensioenopbouw ook minder gedurende die periode. U kunt dit niet aanvullen, behalve als u bijvoorbeeld gebruik maakt van de regeling voor non-activiteit. U kunt dan na afloop van de periode van non-activiteit bij het pensioenfonds een offerte opvragen. Ook bij het opnemen van ouderschapsverlof kunt u uw pensioenopbouw gewoon

voortzetten. U geeft dan aan dat u uw pensioenopbouw volgens uw oorspronkelijke terwerkstellingspercentage wilt voortzetten. ●

Meer informatie leest u in onze brochure over non-activiteit en pensioen:
www.klmcabinefonds.nl/non-activiteit

MAAK KENNIS MET DE ONLINE COMMUNITY

facebook.com/klmcabinefonds

COLOFON

Focus verschijnt minimaal twee keer per jaar en wordt verstuurd aan deelnemers en gepensioneerden van het Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel.

Redactie Blue Sky Group B.V., Amstelveen

Redactieadres Redactie Focus, Postbus 123, 1180 AC Amstelveen **E** focus@klmcabinefonds.nl

Tekst Blue Sky Group B.V., Amstelveen

Art direction, ontwerp en opmaak Frissewind, in communicatie en design, Amsterdam

Fotografie Don Wijns, Amsterdam e.a.

Illustratie Frissewind in communicatie en design, Amsterdam

Druk Drukkerij Aeroprint, Ouderkerk aan de Amstel

CONTACT

E pensioenservice@klmcabinefonds.nl

T (020) 426 62 30

f facebook.com/klmcabinefonds

t twitter.com/klmcabinefonds

WWW.KLMCABINEFONDS.NL

Blue Sky Group